

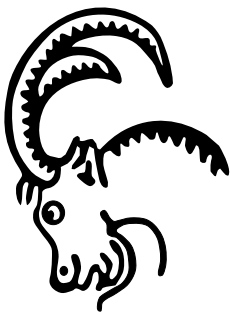

BRÛNSKE-BOCKEN

Nr 112 Nov 2014

Gruppkursband till hushållen

BRÛNSKE-BOCKEN

ANSVARIG UTGIVARE

Birgit Södervall

0570-570 42

b.sodervall@hotmail.com

REDAKTIONSGRUPP

Leif Nyman

0570-911 17

nyman.leif@telia.com

Evy Nordensson

0570-560 98

evy.nordensson@hillking.se

GRAFISK FORM

Stefan Hensdal

0570-522 08

stefan.hensdal@gmail.com

FOTOGRAF

Första sidan:

Unga tjärbrännare på
Gammelvala.

Foto: Maria Bylund

ANNONSPRISER

Helår-två nummer.

1/4 sida 2 000 kr

1/8 sida 1 000 kr

TRYCK

RAMSTRÖMS TRYCKERI

SUNNE

Käre läsare av Brûnske-Bocken!

Vart tar tiden vägen? Den frågan ställde jag mig härom dagen när jag satt och tittade i almanackan och konstaterade, att det bara är 8 veckor till jul. Igår noterade jag, att den matmarknad där jag gör mina inköp redan plockat fram tomtar och julsaker!!

I skrivande stund pågår älgjakten för fullt i lagom kyligt väder, och på väderleksrapporten varnar man för halka i Norrland. Det är dags att sammanfatta den gångna sommaren och hösten:

I år har vi inte haft tumme med vädergudarna. Vårmarknaden var kall och blöt, Hantverksmässan var regnig, men så blev då Gammelvala-veckan desto varmare. Den bjöd på riktigt gammeldags Gammelvala-väder med sol och värme. Men den bjöd också på en tromb med ösregn och blåst som fällde ett antal träd, blåste bort träbås, och slog sönder taket på Öst-i-Byn-stugan.

Som framgår av bilden på mittuppslaget så såg det bedrövligt ut på området direkt efter tromben. Men ingen människa blev skadad och efter en fantastisk röjningsinsats under torsdagskvällen kunde man på fredag morgon knappast märka vad som hänt. Det var enastående att se alla som hjälpte till med motorsågar, yxor, krattor och traktorer. Tack alla ni som bidrog till röjningen och alla som hjälpte till att bevara lugnet, så att hysteri inte utbröt. Det finns en enorm potential hos Gammelvalingarna. Jag önskar, att de styrande i Arvika kommun fått se initiativförmågan och ruschen.

När Gammelvala var slut kunde vi konstatera, att värmen påverkat besökssiffrorna, och vi har ett sämre resultat i år än vad vi brukar ha.

Höstmarknaden gav oss vackert väder, och följaktligen många besökare, i synnerhet under lördagen.

Vi har dessutom genomfört 3 lösöreauktioner, 2 på Hembygdsgården och 1 i Koppom. Koppoms-auktionen var en mastodontauktion, som pågick fram till drygt 20-tiden på kvällen. Vår outtröttlige auktionist Peter har varit utropare, men det behövs också en stor stab av bärare och folk som förbereder auktionerna. Tack till alla er!

Nu är vi inne i förarbetet till Julmarknaden, men förbereder samtidigt nästa års program. I NWT läste jag häromdagen, att 550.000 personer förra året besökte Värmlands hembygdsgårdar. Tillsammans anordnade länets 109 hembygdsföreningar förra året 760 evenemang. Det är en imponerande siffra, som bevisar, att folk fortfarande vill ställa upp och arbeta ideellt, något som vi i Brunskog vetat länge.

Nu närmar sig den mörka tiden, som många tycker är besvärlig. Men den ger också tid för reflektion och eftertanke, tid att fundera på nya lösningar och idéer. Har Du förslag inför det kommande året, så kontakta oss på kontoret eller i styrelsen, så får vi diskutera det. Nästa år fyller Hembygdsföreningen 70 år! På något sätt tänker vi celebrera det.

Tack för Din insats och Ditt engagemang. En riktigt God Jul och ett Gott Nytt År önskar jag Dig!

Birgit Södervall

Myter om glas och trä i gamla fönster del 1 av 2

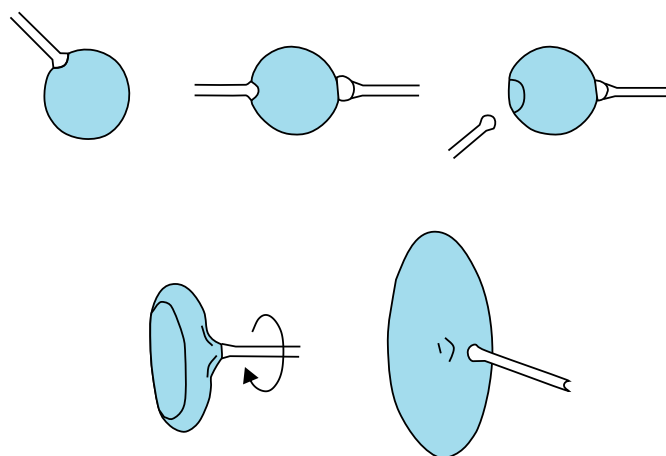
Under de år Karin och jag jobbade med fönsterrenovering, möttes vi av olika påståenden om varför blåst, gammalt glas var tunnast upptill och att det var täta årsringar som bestämde motståndet mot röta. Jag vill börja i detta nummer med glaset. Blåst glas tillverkades lokalt fram till 1930-talet då Oxelösunds Järnverk började tillverka maskinvalsat glas. På -70-talet startade Pilkington sin fabrik för det optiskt perfekta planglaset i Halmstad. Numera redan nerlagd.

Blåst glas tillverkades i två metoder: Kronglasmetoden som var äldst och begränsade glasrutans storlek, och cylindermetoden som möjliggjorde större rutor. Kronglasen blåstes via en kula där blåsroret roterades när kulan öppnades, varvid man fick en skiva med en allt tunnare periferi. Det förklarar att rutans storlek blev begränsad, liksom att de kloka personer som skar glaset och monterade det i bågen naturligtvis satte den tjocka delen ner, där vikten skall tas upp. Myten att blåst glas rinner är alltså falsk! Har du sett någon butelj som efter många år ställt sej på sniskan? Man kan se att de riktigt gamla glasen har bågformade linjer i ytan, ett säkert kännetecken på kronglas.

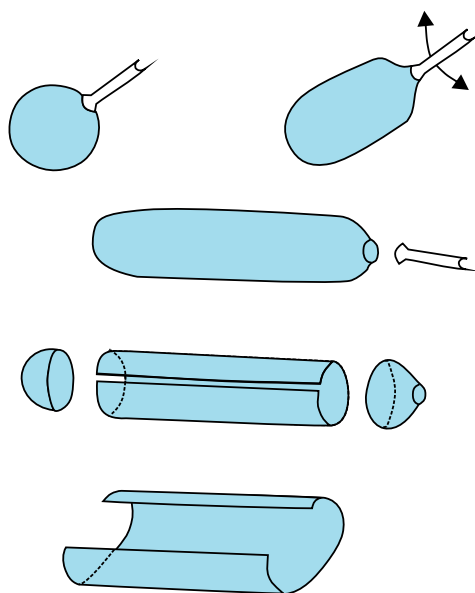
Cylindermetoden bygger också på rotation vid blåsningen men där håller man röret vertikalt, stående på en plattform. På så vis får man en cylinder, som får svalna varefter man skär av toppen och bottenkupan, lägger en rits i längdled, värmer upp "röret" som när det mjuknar får veckla ut sej på en plan sandbädd. Det måste ha varit skickliga blåsare då det finns glas som är över 1 m på längsta kant! Typiskt för dessa glas är en oregelbunden struktur som påminner om en bucklig yta. Det fanns många glasbruk runt om i landet, eftersom skonsamma transporter var en stor svårighet. Vi känner ju både Eda och Glava. Jag som växt upp i Karlstad känner ju till Glasberget och fick vid den inventering jag deltog i länets gamla byggnader insikten att även Forshaga haft ett glasbruk!

Maskinvalsat glas förstår man direkt via bilden. Om man lutar glaset mot en ljusöppning kan man tydligt se en vågformad regelbunden spegling.

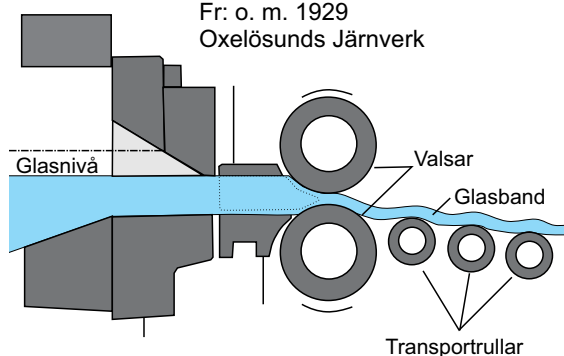
BLÅST GLAS _ KRONGLASMETODEN Medeltid - ca - 1700-tal

BLÅST GLAS _ CYLINDERMETODEN T.o.m 1929 i Sverige

MASKINGLAS - VALSAT GLAS Fr: o. m. 1929 Oxelösunds Järnverk

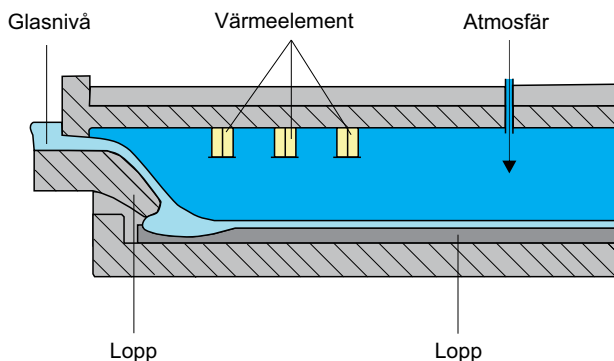

Planglas är dagens optiskt perfekta glas i våra fönster. Numera finns också de s.k. LE-glasen, som fått en kiselbeläggning på en sida, vilket släpper igenom solens kortvågiga strålar men reflekterar de långvågiga värmestrålarna tillbaka in i rummet. Minskar energiförbrukningen ca 25 %.

Nästa nummer tänkte jag ta i trä!

Owe i Krokstad

FLOATGLAS - PLANGLAS
Smält glas gjutes på tennband via en läpp av eldfast material Pilkington, Halmstad efter 1974

Personalen vid Forshaga Glashytta

Från vänster ses: 1) Karl Hägg, 2) Mauritz Torstensson, 3) Johan på Rytartorpet 4) Wilh. Dreier dy, 5) Albert Kästel, 6)A. Forsman, 7) K.Wilh. Dreier dä, 8) Adolf Kindbom, 9) Niklas Kästel, 10) Chef o Hyttmästare A. Hirsch, 11) Emil Kästel, 12) Vedbärare Sköld

Allt från grund till tak.

**Mangskogs
Bygg & Markprodukter AB**

Tel: 0570-91011

mangskogsbyggomarkprod@telia.com

**Banken som påverkar
livsvillkor i bygden**

Vi väljer att ta beslut som gör att vi kan ge bästa möjliga service till den som bor och verkar i västra Värmland. Vår beslutsgrund är betydligt bredare än den kortsiktigt ekonomiska. Vi värnar om vår bygd. Vi tror på en god ekonomisk och social utveckling här, på en bra framtid, helt enkelt!

Välkommen in! Edane 0570-502 02

Westra Wermlands Sparbank

Katten

Från Anna Svensson i Vikene har vi fått följande brev:

Min morfar, Johan i Årnäs, var under flera år behjälplig med trädgårdsarbete på Berga Herrgård. Då fick hans barn, Gerda född 1897 och hennes yngre bror Arvid, små saker som tillhört barnen Alstermark. Bland dessa fanns Reinholds barnbok. Här följer några utdrag ur den boken.

Katten är ett elakt och illparigt djur. Hans ögon äro mycket egendomligt inrättade. Han ser lika bra om natten som om dagen. Hans gång är så lätt, att man ej kan höra den. På tårna har han klor, hvilka han kan draga in och sträcka ut. Han äter möss och råttor, och der igenom är han oss till stor nytta, ty dessa skadedjur skulle i annat fall föröka sig till den grad, att man ej längre skulle vara säker för dem. Af kattens hud får man ett vackert pelsverk. –

I solskenet låg en gång en katt inne i en by och lekte med sina ungar. En hök sköt ned ur luften och grep en af ungarne. Modern försvarade tappert sin unge. Höken behöll dock en stund öfertaget genom sina vingslag, sin hvassa näbb och sina skarpa klor, sargade henne illa och hackade ut hennes ena öga. Men hon förlorade likväl icke modet. Hon krossade hans ena vinge och fick honom under sig. Segeryr, bet hon hökens hufvud af, sprang utan att akta på sina sår till den sargade kattungen, slickade hans sår och började sedan spinna, som om ingenting händt.

Misse är en vacker katta,
Godt hon ligger på sin matta,
Sig hon ätit riktigt mätt,
Njuter nu på många sätt,
Spinner framför spiseln glöd,
Som der brinner, het och röd,
Sluter sina ögon till:
Hon om råttor drömma vill.

Se, fru katt med sina små,
Som på mammas rygg få gå.
Vänligt hon med barnen leker,
Dem med tassen kärligt smeker,
Lärer dem att hoppa, spinna.
Hennes bifall lätt de vinna,
Om de göra viga hopp
Högt på bord och stolar opp.

Gustaf Torsander

Inför 2014 års Gammelvala skickade hembygdsföreningen genom Leif Nyman ut en efterlysning av konst av Gustaf Torsander, med tanken att få möjlighet visa några bilder i muséet. Resultatet blev långt över det förväntade med 56 inlämnade teckningar, målningar och etsningar, så många att muséet fick inrätta en filial i Gamla Grötköket där större delen av bilderna kunde visas under Gammelvalaveckan. För hängning och urval svarade Anders Fredholm från Rackstadsmuséet. Det var den första samlingsutställning som gjorts av detta konstnärskap, och samtliga bilder har fotograferats och dokumenterats för Rackstadsmuséets räkning. Antalet bilder som fortfarande finns kvar i Gustafs hembygd ger en signal om att hans produktion kan ha varit större än vad man tidigare trott, men hur pass stor är svårt att ha någon uppfattning om utan att göra en vidgad efterlysning och kanske då använda kanaler som når ut över hela landet.

Nils Gustaf Torsander föddes i Intaket, Östra Takene, Brunskog år 1878. Han levde till 1931 och blev alltså 53 år gammal. Föräldrar var hemmansägaren Nils Eriksson född 1842, och hans hustru Anna Olsdotter Jonsdotter född 1841. Gustaf hade tre äldre bröder, Johannes, Emil och Olof, och en yngre, David.

Brodern Johannes säsongarbetade vid bygget av Kiruna-Narvikbanan, och kom där av någon anledning att bli kallad Torsander av sina arbetskamrater. När han sedan kom hem gillade hans bröder Emil, Gustaf, David och Olof namnet, och ansökte om att få ta det som efternamn, medan Johannes själv av någon anledning gärna ville fortsätta heta Nilsson efter sin far. När han senare ångrat sig och även han ansökte om att få ta namnet Torsander fick han avslag på sin begäran, och tog då istället namnet Rinberg, vilket rimligtvis syftar på gården Ormåsen på en höjd ovanför Rinnen, där han bodde.

Gustaf drabbades tidigt av akut ledgångsreumatism. Han arbetade som ung som byggnadsarbetare, men då han blev sjuk orkade han inte med det hårda arbetet utomhus i alla väder, utan började istället arbeta tillsammans med brodern Emil med måleriarbete. Emil hade gått i lära hos sin morbror Johan Bern i Ulricehamn och där blivit utlärd möbelsnickare. Att få arbete visade sig svårt och därför fick han fortsätta i lära hos en målarmästare Esping från Taberg, där han sedan fick gesällbrev även som målare. De tre bröderna Gustaf, Emil och David fick så småningom arbete på möbelfabriken på Sjövik i Årnäs, och när fabriken flyttade, följde de med till möbelfabriken i Arvika där de arbetade in på 1900-talet. På Sjövik fanns en arbetarorkester, där Gustaf och Emil spelade fiol och brodern David spelade cello. Gustaf spelade även orgel och ledde kören i missionshuset i Takene. Brodern David tålde inte trädamm utan fick astma, och fick arbete som pianostämmare på pianofabriken i Arvika. Hans signatur kan fortfarande återfinnas på pianon runt om i Sverige.

I Arvika kom Emil att bli kompanjon med målaren Oscar Jansson. De målade till en början möbler, men Emil specialiserade sig så småningom på att måla takdekorationer. Det var också de som fick det stora uppdraget att måla taket i Arvikas nya kyrka. Det har tidigare funnits ett missförstånd i dokumentation av kyrkobygget där Gustaf Torsander uppgetts ha målat takmålningarna i Trefaldighetskyrkan, men så var det inte. Redan då var han handikappad av sin sjukdom och kunde inte längre utföra kroppsarbete. Något av åren strax innan 1910 låg Gustaf, enligt vad hans syskonbarn kunnat berätta, sjuk i reumatism i sex veckor hemma hos Emil och Anna i Arvika. Han var under den tiden förlovad med Signe Ehrling, som var dotter till prästen Ehrling i Brunskog, och hon tog aktiv del i vården av reumatikern Gustaf tillsammans med svägerskan Anna.

När Emil och Anna 1912 flyttade från Arvika till Västra Ämtervik, flyttade Gustaf in hos brodern Olle på Sättre i Takene. Olles son Johan har berättat att Gustaf, när Olle var pojke, varnade honom för att gå barfota i kallt vatten. På den tiden var inte kräftfisket reglerat och det var vanligt att pojkarna gick i vattnet och plockade kräftor med händerna. Gustaf trodde själv att det var så han fått sin reumatism. Vid den tiden hade sjukdomen avancerat och eftersom både Emil och Gustaf var konstnärligt begåvade och hade lust att måla, sökte han sig istället mot det konstnärliga måleriet. Han tecknade en period mörka kolteckningar av personer och miljöer i hans närhet, inspirerad av vännen Per Tellander, och började också med oljemåleri. Studien av brodern Emil är målad 1904.

Det finns inte dokumenterat att Gustaf skulle ha tagit lektioner hos någon av Rackstadsmålarna, men enligt familjen var han god vän med Alfred Ekstam, som ju också arbetat som målare i Edane. Emils son Henry visste att berätta att Elis, Karl och Christian Eriksson var Emils goda vänner, och troligen var Gustaf också väl bekant med Taserudshantverkarna. Henry minns att han som pojke fick följa med för att fira Elis på hans 79-årsdag i Taserud.

Åren 1913-16 var Gustaf elev på konstskolan Valand i Göteborg. Han studerade där för Axel Erdman. Erdman var god vän med Maja Fjaestad, de hade i ungdomen varit förlovade. Man kan kanske av det skälet dra slutsatsen att Gustaf hade goda kontakter med familjen Fjaestad, och Gustaf finns omnämnd som Torsander i brev och anteckningar efter Gustaf Fjaestad.

I Valands arkiv finns ett affischförslag i akvarell av Gustaf (nr 168 i Valands arkiv av eleverbeten) för Husqvarna jaktgevär från 1913. Efter utbildningen, där han bl.a. fick lära sig grafiska tekniker, köpte han en tryckpress. Det finns också några etsningar bevarade, bl.a. ett porträtt av hans mor.

Etsning av Gustaf Torsander

När svensk konst skulle presenteras vid världsutställningen Panama Pacific Exhibition i San Francisco 1915 blev Gustaf en av de konstnärer som fick representera Sverige, med sina två målningar "Sawmill in the moonlight" och "Lamp-light in the fog". Brodern Olofs son Johan har berättat att han fick åka med sin far på vagnen till Brunsbergs station för att skicka iväg lådan med målningar till San Fransisco.

I den svenska paviljongen visades också konst av Carl Larsson, Gustaf Fjaestad, Christian Eriksson, Anna Sahlström, Döderhultaren Axel Petersson, Olle Hjortzberg, Elsa Backlund-Celsing, John Bauer, Otto Hesselbom, Bruno Liljefors och många andra ur den tidens svenska konstelit. Året efter gick utställningen vidare till Brooklyn museum där den också kompletterades med svensk konst som sedan tidigare fanns på olika museer i New York, som t.ex. målningar av Anders Zorn. Utställningen recenserades över två sidor i New York Times den 30 januari 1916.

När Värmländska Konstnärsförbundet bildades i Karlstad år 1919 blev Gustaf invald i den första styrelsen som kassör och klubbmästare. Konstnärsförbundet hade sin första höstsalong i Rådhusalen i Karlstad samma år och samtliga medlemmar deltog, vilket refererades i Karlstadstidningen. 1927 hade de sin utställning i Tingvallaskolan, och den recenserades i både Stockholmstidningen och Göteborgsposten. De följande åren verkar Gustaf ha varit aktiv som konstnär på hemorten, men gjorde också målarresor, bland annat till Västkusten där han målade skärgårdsmotiv med klippor och hav.

Gustaf bodde alltså som vuxen på Sättre i Takene hos brodern Olles familj, men hade sin ateljé i lillstugan i Intaket, föräldrahemmet en kort promenad därifrån. Trots sina sjukdomsperioder som hindrade honom i arbetet var han en glad och humoristisk person som hade många bekanta och kunder som kom till Intaket för att titta på hans målningar. Då ställdes de upp mot ateljéväggen och gästerna tillsammans med Gustaf stod där och tittade och pratade, som syskonbarnen Henry, Karin och Johan kunde berätta. Det var en vanlig syn, men då gällde det för barnen att hålla sig undan. Personen Gustaf var stor och kraftig, hade mustasch och långt, konstnärligt hår. Han var inte någon anonym personlighet enligt syskonbarnens utsagor. Han rökte pipa och gick med käpp. Under sina senare år led han av ständig värk, och Karin kunde minnas hur han brukade tänja sitt onda ben så att de förundrade barnen tyckte att knäet nästan vek sig åt fel håll. På många foton finns Gustaf tillsammans med sin fiol.

Han fick då och då inbjudningar att utföra måleri på beställning, och kunde då bo hos uppdragsgivaren den tid som behövdes. Henry erinrar sig att Gustaf var en period i Gillberga och en annan i Kristinehamn. I slutet av första världskriget började han sälja ganska bra, då folk började få det bättre ställt och efterfrågan på hans tavlor ökade efter att hans deltagande i de amerikanska utställningarna blev känt. Det gick bra för honom ekonomiskt, tyckte familjen. Men sjukdomen förvärrades vilket tvingade honom att tillbringa perioder på olika sanatorier och vårdinrättningar och förmodligen hindrade honom från att arbeta. Mot slutet av Gustafs liv var doktor Kjellgren hans läkare. När Gustaf ringde efter doktor Kjellgren så dök han alltid upp, men frågade, tyckte familjen, mest efter tavlor, och inte så mycket efter Gustafs sjukdom.

Tyvärr vet vi inte så mycket om hans liv i övrigt. Han var inte gift och fick inte några barn. Den sista i familjen som fortfarande hade minnen av Gustaf var Emils dotter Karin Persson, som avled i juli 2010. Gustaf dog när han var femtiotre år gammal år 1931 och ligger begravd på Brunskogs kyrkogård. Hans konstnärskap finns representerat på Rackstadsmuseet, på Värmlands museum och i Arvika kommuns konstsamling.

Karin Thorsander

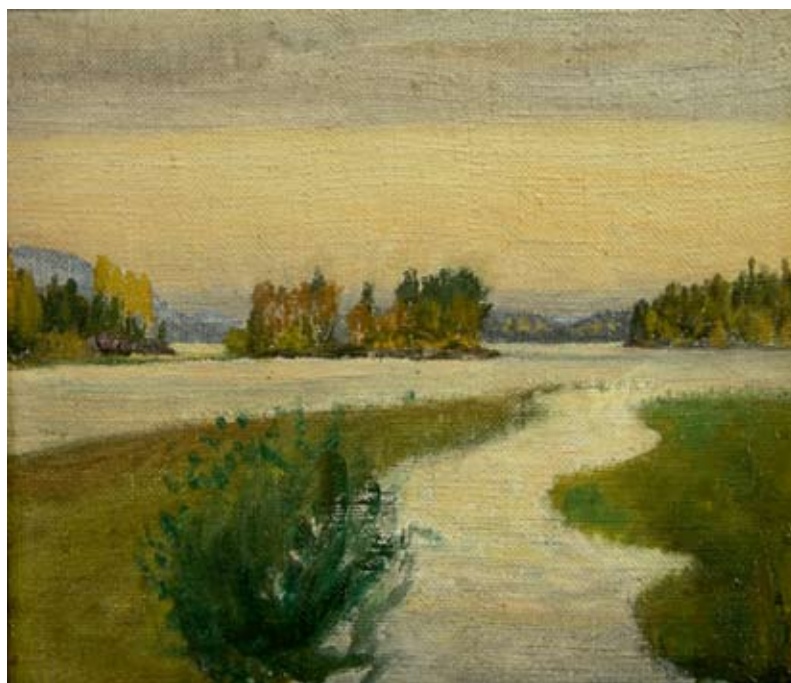

Foto från Sättre i Takene c:a 1926.
Gustaf med fiolen.

Ingallills landskap målat av Gustaf Torsander

Älvängarna i Svartåna målat av Gustaf Torsander

Svensktillverkade kyl- och frysrums från
DIN EGEN FABRIK!

FINNEBÄCKS är Sveriges ledande producent av kyl- och frysrums.
Med våra kompletta byggsatser får du lättmonterade, välisolerade rum för alla miljöer och behov.
Du ställer kraven, vi öppnar dörrarna till "din egen fabrik".

 FINNEBÄCKS
www.finnebacks.se

Hårverkstan i Vikene

Ring för tidsbokning!
Öppet även kväll och helg.

Jag finns i verkstaden i Vikene,
mellan affären och kyrkan.

073 998 20 40

Bilder från Skutboudden u

Konsthallens utställning ”Hur reste vi förr” blev en succé. Många besökare och hög igenkänningsfaktor.

Försoningsfest. Kolarna bjöd de munviga Bastekäringarna på hemlagad svampsoppa, vilket verkade vara uppskattat.

I Storstugans kök producerades både smör och ost i stora mängder, trots hettan från vedspisen.

n under Gammelvala 2014

På torsdagskvällen såg Skutbouden ut som ett slagfält efter tromben. Tack vare alla duktiga röjare kunde man på fredagen knappast se att en tromb gått fram. Fantastiskt!

Temat för dräktparaden var ”Från snörliv till solliv”. Här ses några snofsiga korsettbrudar.

Under Gammelvala 2014 visade museet originalmålade möbler från 1700-talet. Målaren till kistan på bilden hade sitt arbetsområde från Gräsmark i norr till Stavnäs i söder och från Eda i väster till Fryksdalen i öster. Typiskt för honom är personer i tidsenliga högreståndskläder och sättet att skriva årtal ex ANO 177A. Varken målarens namn eller exakt hemort är kända. Kistan på bilden kommer från Arvikatrakten.

BARNHEMMET SOLSTICKAN DEL2

Populär vara på Gotland...

Nio av tio tändsticksaskar i Värmland har Nermans solbarn på ena sidan! Värmland ligger på sjunde plats i försäljningen med 46,7 solstickeaskar per år och invånare. Ett halvt öre på varje ask går till Solstickans central kommitté, som förmedlar medlen till länskommittéerna i relation till försäljningen.

Siffrorna lämnas GT av dir. Arne Hallgren i Svenska tändsticksbolaget. Han berättar också Gotland visar allra bästa resultatet med medeltalet 54,3 askar per invånare medan Göteborg håller fjortonde plats med 40,3.

Genomsnittsförbrukningen totalt av tändstickor ligger mellan 52 och 53 askar för hela landet, så gotlänningarna måste vara storförbrukare.

Mönsteranläggningen i Edane har nog satt fart på försäljningen i Värmland, tror dir. Hallgren. En av hans kunder, köpman Petrus Sandberg i Karlstad, har ett brinnande intresse för barnkolonin och har som styrelseamp i specerihandlarförbundet varit propagandist för den goda saken. Som kostar bara ett halvt öre eller i medeltal 26 öre per år och invånare. Sålda tändsticksaskar som värmlänningarna köpte 1960 inbringade 37.750 kr

Kajsa Nerman med sin son, Solstickegossen Tom

Henrys
BYGGMATERIAL

Långvaksvägen 10 . Arvika
0570-500 26 info@henrysbygg.se

Öppettider:
Vardagar 7-17, Lörd 9 -13

Woody
BYGGHANDEL

www.woody.se/arvika

Efterlysning

Hembygdsföreningen har fått 2 tunga järnföremål upphittade vid Moriansfors manufakturverk.

Längd 54 cm
Vikt ca: 1,5 kg
Vad kan de ha använts till??

Brunskogs Hembygdsförening
Tel 0570-522 08

Från Solstickans verksamhetsår 1966 är saxat lite uppgifter:

Inskrivna barn har varit 149 och vårdkostnaden per barn och dag har uppgått till 26 kr och 28 öre. Barnen har uttagits på sedvanligt sätt genom förslag från respektive distriktssköterskor, socialassistenter med flera. Liksom tidigare har intagning beviljats på medicinska eller sociala grunder: Trångboddhet, lång skolväg, hälsovådliga bostäder, moderns behov av vila osv.

Diverse reparationer har utförts. Nedre våningen med köksavdelningen har målats och föreståndarinnans rum renoverats. Taket på lekstugan har lagts om. Därtill kommer vissa reparationer i källarvåningen samt i personalens badrum. Sveriges Radio har uppmärksammat Solstickan genom ett trevligt reportage i Värmlandskvarten och Värmlands-Dalslands Engrossistför. har överlämnat en förnämlig TV-anläggning.

Liksom alltid har föreningen rönt stor uppskattning för verksamheten på Solstickan och kunnat glädja sig åt ett varmt och personligt intresse. Generösa gåvor har överlämnats av enskilda personer, institutioner och företag liksom även av de flesta kommuner, som utnyttjat vårdmöjligheterna på Solstickan. Gåvor: Brunskogs kommun 1.500 kr, Brunskogs Röda Korskrets, Edane 250 kr, Brunskogs Husmodersförening 200 kr.

Förest Kyrkoherde Arvid

Eivor Oskar
A-son Österling

Nilsson
Skärmnäs

Diakonissan
Elsa Erling

Josef
Svanström

Alfred
Anderss.

Landshövdingen
Aina Westling

Britta
Ekman

Ellen
Sjöqvist

Barnsköterska
Birgitta Brask

Styrelsen och medlemmar/ grannar besöker barnen i lekstugan.

De är från v. föreståndarinna Eivor Andersson, kyrkoherde Oskar Österling, kommunens representant Arvid Nilsson (Skärmnäs) diakonissan Elsa Erling, en grupp grannar bl a ??, Josef Svanström, Alfred Andersson, ??, landshövdingen Aina Westling, fru Britta Ekman och fru Ellen Sjöqvist (Husmodersföreningen), barnsköterskan Birgitta Brask.

Hjälp gärna till att identifiera okända personer på bilden.

Genom Elvy Norberg, fick undertecknad kontakt med föreståndarinnan Eivor Andersson/Janhagen, anställd 1958 – 1960. Hon hade mycket kontakt med grannarna och speciellt med Elvys mamma och kontakten har numera övergått till Elvy.

Det visade sig att Eivor var en pigg och sprallig 92-åring, som gladdes mycket över att jag kontaktat henne. Hon mindes denna tid som mycket positiv, att det var glädje och trivsamt för barnen på Solstickan, att det var roligt för dem att komma ut. Hon lovordade personalen mycket och skickade hälsningar till dem som är i livet. Hon var hos grannarna på symöte och man hade kvällskurs i engelska även med manliga deltagare, bl a polisman Stig Norlin. Hon skickade välvilligt över foton och tidningsartiklar från sin tid för arkivering hos Hembygdsföreningen.

Under hennes tid bjöds styrelsen och även grannar in vid högtider, som lucia och jul. Grannarna månade om barnen. Det gjordes då storbak med tårter och annat gott. Barnen framträdde med rollspel och sångstund och man hade övat långt i förväg därtill kanske fått nyuppsydda kläder av personalen. Ett sådant tillfälle var också när Solstickans grundare l:e provinsialläkaren Elof Edlund avtackades 1958.

Solstickans grundare Elof Edlund avtackades 1958

Arvikas lucia Harriet Dahlgren på besök 1959.

Trots sin trivsel i Edane blev inte tjänstgöringen mer än två år för Eivor Andersson, då Eugeniahemmet lockade och därefter ställdes kosan till Jakobsbergs barnhem i Karlstad. Även där kom hon att jobba tillsammans med Barbro Hagegård en tid, och berättade att Barbro en gång tog sina sångbegåvade småbröder med till Solstickan, som sjöng för barnen. Vid 45 års ålder träffade Eivor en änkeman och de gifte sig 1968 och hon flyttade med honom till Borås. Han blev föreståndare för häktet där inom kriminalvården. Som sådan, kom han i kontakt med en sedermera för oss välkänd Brônsking, nämligen ”Marseilles ängel”, Astrid Nilsson. Som pensionär flyttade hon ju till Göteborg och fortsatte sin mission med att bl.a. besöka fångar på häkten och fängelser. En varm vänskap uppstod och Astrid besökte även deras hem och de henne på Räddningmissionen. Eivor sörjer att hon inte fick tillfälle att se spelet om Astrids liv, även om hon många gånger besökt Gammelvåla. Tyvärr har hon ingen teknisk möjlighet att se den CD, som är inspelad. Men det är med glädje vi från Hembygdsföreningen sänder över boken om Astrids händelserika liv, som Lennart Nilsson skrivit. För som hon skämtsamt sa till avsked – ”nu går jag i sista klassen, nu är det bara sommarlovet som väntar”.

Solstickans verksamhet uppmärksammades även utanför länets gränser och Göteborgstidningen hade ett stort reportage 1961 och lät upplysa att Solstickan var en mönsteranläggning och att andra län tänkte kopiera den. Under de 26 år verksamheten var i gång från efterkrigstiden 1946 till den stora utveckling som skett i samhället fram till nedläggningen 1972, skedde samtidigt förändringar inom verksamheten och inte minst synen på barnen. På 1940- och 1950-talet lämnades barnen praktiskt taget över vid dörren och fick inte ha kontakt med föräldrarna de 6 veckor man var intagen. Varken med kort eller brev. Det kan jämföras med de finska krigsbarnen som Sverige tog emot. Barnen förväntades helt enkelt att klara av situationen. Idag inom förskoleverksamheten sker en inskolning på flera veckor.

Rutiner och schemaläggning för personalen har ändrats flera gånger genom åren. Förr hölls Solstickan semesterstängd 3 veckor för att senare ersättas med semestervikarier. Och från slutet av 1950-talet tog man bara in småbarn om somrarna. Den allra första tiden av verksamheten fanns ingen skolgång för barnen. När den så kom i gång var det med utbildade lärarinnor, men det kravet fick man inskränka på från 1957. Karriärmässigt gav det mera att utbilda elever vid kommunala skolor. Men man fick ändå beröm för god undervisning, barnen kom i balans på Solstickan och tillgodogjorde sig lärdomarna bättre även när de kom tillbaka till skolan. Från 1967 förekom ingen skolundervisning alls. Däremot var barnsköterskorna utbildade hela verksamheten ut. De första föreståndarinnorna var ekonomiskt utbildade och barnverksamheten överläts mest åt personalen. Eivor Andersson som kom som föreståndarinna 1958 var utbildad med inriktning på barnverksamhet och mycket blev annorlunda i verksamheten.

På 1960-talet förekom inte längre någon personaluniform och detta välkomnades säkert av de som klippte gräsmattan, även det med uniformen på. Dagmammor och daghem började bli ett begrepp. Det bidrog säkert till att de allra sista åren inte var fullbelagda. Nu hade också TV kommit och om lördagarna fick barnen vara uppe så länge de ville. De fick lördagsgodis och till myststunden hörde att man sjöng med dem. Till nymodigheterna hörde nu också att barnen fick gå med ända upp till takåsarna, som syns på fotot i det fyra våningar höga huset och se ut sina kläder för veckan.

En sådan gång var 1965, troligen vid ett barnbyte så de var inte så många. De fick välja det allra vackraste, för de skulle nämligen på bröllop ända till Gunnarskogs kyrka och titta på när deras barnsköterska Solveig Andersson gifte sig. Det blev ett stort minne även för brudparet!

Solstickan 1959

Två av dem som arbetade kvar till slutet och är boende i Edane är Inger Rollén och Ulla Jacobsson. Inger Rollén tjänstgjorde från 1964, med en kortare paus. Ulla Jacobsson tjänstgjorde från 1967. Kvar till slutet var också Astrid Rollén som efterträdde Anna Wåhlin som tvättbiträde samt hade nattjour. I många år jobbade också Anna Wåhlin, från 1954 till 1967 först som tvättbiträde och sedan som köksbiträde.

Den som tjänstgjorde längsta tiden var Birgitta Brask, Årjäng som fanns som barnsköterska från 1958 och sedan blev föreståndarinnan efter Eivor Andersson 1960 och fram till nedläggningen 1972. I många år och fram till slutet var också kokerskan Edla Backlund.

Läkare:

Erik Barthold

Föreståndarinnor i tur och ordning har varit:

Karin Melander, Maja Eliasson, Greta Svensson, vakant och medhjälpande att hålla verksamheten uppe då var pensionerade diakonissan i Edane tillika distriktssköterskan Anna Jonsson tills Eivor Andersson kom, och slutligen Birgitta Brask.

Barnsköterskor:

Britta Fyhr, Gun Bergström, Gunnel Berg, Birgitta Brask, Solveig Andersson, Birgit Nilsson.

Lärare utbildade:

Elsa Edsander, Ann-Britt Karlsson. Lärarbitr: Barbro Hagegård, Elvy Brehme, Laila Rollén, Märta Gård, Edit Sandström.

Kokerskor:

Elin Olsson, Ingrid Olsson, Rut Nilsson, Ann-Mari Holm, Edla Backlund. Köksbitr: Ingeborg Bergsten, Anna Wåhlin, Ulla Olsson, Asta Carlsson.

Tvättbitr:

Anna Wåhlin, Astrid Rollén.

Barnbiträden:

Inga-Britt Gunnarsson, Inga Britt Foss, Ella Bergqvist, Elsa Johansson, Britta Åhman, Nina Engström, Eva Eriksson, Marianne Alfredsson, Kaisa Magnusson, Inger Rollén, Ulla-Britt Jakobsson.

Vaktmästare:

Innan man satte in oljeeldning, eldades med koks och det sköttes dagligen av Verner Eriksson jämsides med hans järnvägssyssla. Detta var några av dem som jobbat på Solstickan.

Alla intervjuade har gett uttryck för en glädjefylld och positiv arbetsplats med gott kamratskap. För glädjen med barnen och understrukit att barnen hade en bra tillvaro på Solstickan. Därtill var maten mycket god och väl tilltagen, som säkert behövdes då det var mycket fysisk aktivitet och det krävdes bra kondition.

Vill tacka alla intervjuade och även ett tack till Per Nordensson, till Tage Bäck som bistått med trycken av Solstickegossen Tom. Även ett tack till Viktoria Fyhr, som genom sin morfar, banvakten Bergqvist, hade foton från Solstickan, och tyckte vi skulle dokumentera dess verksamhet i Bocken.

Inger Rollén

Astrid Rollén

Ulla Jakobsson

Birgitta Brask Anna Wåhlin Edla Backlund

NUVARANDE ÄGARE AV SOLSTICKAN

Margreth och Sven Wikh köpte sedan huset 1973 och flyttade in med sina tre barn Maria, Anders och Mattias. Ett hus med vidunderlig utsikt och ett lämpligt hus för deras verksamheter. Men smärre renoveringar fick göras. För fjorton tvättställ, sju toaletter och två barntoaletter var onödigt många. Margreth bedrev privat praktik för sjukgymnastik och hade avtal med landstinget. Sven hade fotoateljé och porträttfotografering. Han var utbildad byggingenjör och var senare verksam som byggkonsult och gjorde byggnadskonstruktioner med tillhörande ritningar och bygghandlingar, huvudsakligen åt kommuner.

Evvy Nordensson

Margreth och Sven Wikh

Resultat och vinnare i TIPSPROMENADEN ”MUSEET RUNT” GAMMELVALA 2014

Föremål	Rätt svar	1x2
1 en flätad burk för salt	gjord av näver	x
2 redskap i trä och metall	smygvinkel	1
3 kopia av en känd konstnärs målning	Anders Zorn	x
4 kvinnligt verktyg i glas	glättesten	2
5 skadat glasföremål	sparbössa	x
6 fångstredskap i smide	för lake	x
7 snigelburk	smörjmedel	1
8 redskap i trä	när man vävde	1
9 ägaresignatur på träkista KPD	Karin Persdotter	x
10 verktyg i trä och smide, träklubba	slaktare	2

Vinnare utsågs varje dag. Lottning vid lika bra resultat.

1:a lördag	lottn. 2 st	10 rätt	Lisbeth Fridlund	V. Nysäter
Söndag	lottn. 2 st	10 rätt	Bertil Olofsson	Ödeshög
Måndag	lottn. 4 st	9 rätt	Gun-Britt Adela	Åmål
Tisdag	lottn. 5 st	10 rätt	Bengt Karlsson	Hällefors
Onsdag	lottn. 2 st	10 rätt	Maria Himmerström	Karlstad
Torsdag	lottn. 2 st	10 rätt	Ann Helen Ringström	Töcksfors
Fredag		10 rätt	Inger Gilbertsson Nilsson	Örebro
Lördag	lottn. 3 st	9 rätt	Dan- Håkan Leth	Skara

Vinnarna har fått keramik av Birte och Ian - keramikerna på Skutbouden, Brunskog

MOELVEN®

Moelven Edanesågen AB

Skogsägare !

Ta gärna kontakt med oss när det gäller avverkning, skogsvård eller andra skogliga frågor.

Välkommen !

 SKOGSBRUKARNA

*Skutboddens
Restaurang*

Skutboddens Restaurang hälsar er välkomna till

Julbord 279 kr

1:a, 2:a och 3:e advent

Välkomna önskar Linda-Marie med personal
Tel: 0570-521 35
skutbouden@telia.com

Mikaels Skog- o Grävtjänst
Brunskog

Ombesörjer grävning, dumper- och lastbils-transporter samt skogs-röjningsarbete

**Kontaktperson
Mikael Gustavsson
Mobil: 073-049 17 30**

**Brunskogs Elektriska
Edane Rör AB**

671 70 EDANE

**Vi utför de flesta
former av installationer
inom EI & VVS**

**0570-501 87(EI)
0570-502 00 (VVS)**

Kalendarium

Julmarknad

22-23 november

Öppet: Lördag 10-17, Söndag 10-16

Julbord

1:a, 2:a och 3:e advent. Pris: 279:-

Välkommen att ringa och beställa.

Telefon: 0570/52135

Evenemang 2015

Hantverksmässa

26-28 juni

Gammelvala

18-25 juli

Höstmarknad

12 -13 september

Julmarknad

21 -22 november

Brunskogs Husmodersförening.

Du som vill arbeta i Husmodersföreningens styrelse är hjärtligt välkommen att anmäla Dig hos Anna Lena Nilsson, 0570/523 15.

Vill du hjälpa till under Gammelvala?

Det kan vara någon dag eller några timmar en dag. Kontakta kontoret 0570-522 08.

Vill du bli medlem?

Medlemsavgift för år 100 kr och betalas in på bankgiro nr 849-90 22.

Uppge namn och fullständig adress så att vi kan registrera Er. Välkommen!

Nästa Bock kommer i maj 2015.

Vill du medverka så skicka in ditt material till kontoret.

Brunskogs Hembygdsförening, Skutbouden, 671 94 Brunskog.

E-post: info@gammelvala.se

Ramström

Välkommen till din
Coop Nära-butik i Vikene!

- Hos oss kan du tanka dygnet runt
- Vi säljer Svenska Spels lotter
- Apoteksombud
- Ombud för Schenker och DHL

Våra öppettider:

Mån - fre   **9 - 19**

Lördag   **9 - 18**

Söndag   **12 - 18**

**BLI MEDLEM -
MERA FÖRMÅNER.**

coop nära

Vikene, en del av **KONSUM VÄRMLAND**

Om Du
behöver hjälp
finns Vi nära Dig!

För mer information ring 0570-509 09
eller besök vår hemsida www.brunskogs.se
Gilla oss på Facebook! www.facebook.com/brunskogs

